

**Sygn. akt: I ACa 735/14**

**I ACz 684/14**

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

<b>Przewodniczący:</b>	<b>SSA Dorota Ochalska - Gola</b>
<b>Sędziowie:</b>	<b>SA Małgorzata Stanek (spr.)</b> <b>SO del. Dariusz Limiera</b>
Protokolant:	stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **Z. W. - M.**

przeciwko (...) **Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziałowi (...) w Ł., (...) Państwowym Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. i (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o podwyższenie renty i odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł.**

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 26 marca 2014 r. sygn. akt II C 560/10

oraz zażalenia pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł. i zażalenia powódki od postanowienia zawartego w punkcie 7 zaskarżonego wyroku

1. **z zażalenia powódki zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 7 w ten sposób, że podwyższa zasądzoną na rzecz powódki Z. W. – M. od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł. kwotę 11.262,45 zł do kwoty 16.263,09 (szesnaście tysięcy dwieście sześćdziesiąt trzy 09/100) złotych;**

2. **oddala apelację i zażalenie pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł.;**

**3. zasądza od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł. na rzecz powódki kwotę 2.272,89 (dwa tysiące dwieście siedemdziesiąt dwa 89/100) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

**I ACa 735/14**

## UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem dnia 26 marca 2014 roku Sąd Okręgowy w Łodzi:

1. zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł. na rzecz Z. W. - M. następujące kwoty:

a) 172,43 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2007 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 25 lutego 2009 r. do dnia zapłaty;

b) 7.416,53 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od dnia 1 stycznia 2008 r. do dnia 31 grudnia 2008 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 25 lutego 2009 r. do dnia zapłaty;

c) 7.839 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2014 r. do dnia zapłaty;

d) 17.489,74 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2014 r. do dnia zapłaty;

e) 10.428,15 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2011 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2014 r. do dnia zapłaty;

f) 14.688,10 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2012 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2014 r. do dnia zapłaty;

g) 18.746,30 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2014 r. do dnia zapłaty;

h) 20.645,55 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 18.625,55 zł od dnia 7 grudnia 2008 r. do dnia zapłaty;

- od kwoty 2.020 zł od dnia 25 lutego 2009 r. do dnia zapłaty;

2. podwyższył renty orzeczone wyrokiem zaocznym Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 2 grudnia 2004 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II C 534/04 w ten sposób, że zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł. na rzecz Z. W. - M.:

a) rentę wyrównawczą w kwocie po 3.326,63 zł miesięcznie płatną z góry do 10-go dnia każdego miesiąca, poczynając od dnia 1 stycznia 2014 r., z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi zapłaty którejkolwiek z rat, w miejsce renty wyrównawczej w kwocie po 1.770,28 zł miesięcznie;

b) rentę z tytułu zwiększonych potrzeb w kwocie po 1.000 zł miesięcznie płatną z góry do 10-go dnia każdego miesiąca, poczynając od dnia 1 maja 2009 r., z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, w miejsce renty wyrównawczej w kwocie po 450 zł miesięcznie;

3. oddalił powództwo w pozostałej części w stosunku do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł.;

4. oddalił powództwo w całości w stosunku do pozwanych: (...) Państwowych Spółki Akcyjnej z siedzibą w (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.;

5. ustala opłatę stosunkową na kwotę 8119 zł;

6. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł. na rzecz Z. W. - M. kwotę 11.262,45 zł z tytułem zwrotu kosztów procesu;

7. zasądził od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddziału (...) w Ł. na rzecz:

a) (...) Państwowych Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3.628 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

b) (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3.627 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 20 listopada 1976 r. powódka uległa wypadkowi na stacji kolejowej w D.. Wskutek wypadku powódka utraciła obie nogi poniżej kolan. Wyrokiem z dnia 30 stycznia 1980 r. Sąd Wojewódzki w Gdańsku w sprawie o sygn. akt I C 821/79 zasądził na rzecz powódki od Północnej Dyrekcji Okręgowej (...) w G. zadośćuczynienie, odszkodowanie oraz renty wyrównawczą i na zwiększone potrzeby, a także ustalił odpowiedzialność pozwanej za następstwa wypadku, które mogą się ujawnić w przyszłości. Renty zasądzone wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku były kilkakrotnie podwyższone. Chronologicznie ostatnim prawomocnym orzeczeniem wydanym w sprawie roszczeń powódki związanych z wypadkiem jest wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 2 grudnia 2004 r. zapadły w sprawie o sygn. akt II C 534/04. Na mocy pkt. 2 tego wyroku podwyższono renty zasądzone wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 29 listopada 2000 r., wydanym w sprawie II C 1353/99, i z tego tytułu zasądzono od (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz powódki:

a. rentę wyrównawczą w kwocie 1.770,28 zł miesięcznie, płatną z góry do 10. dnia każdego miesiąca, począwszy od 1 kwietnia 2004 r., z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminu zapłaty którejkolwiek z rat, zamiast renty w kwocie 1.003,07 zł miesięcznie;

b. rentę na zwiększone potrzeby w kwocie po 450 zł miesięcznie, płatną z góry do 10. dnia każdego miesiąca, począwszy od 1 kwietnia 2004 r., z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminu zapłaty którejkolwiek z rat, zamiast renty w kwocie po 300 zł miesięcznie.

Wyrok zaoczny jest prawomocny od dnia 4 stycznia 2005 r.

Pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wypłacały i do tej pory wypłacają powódce świadczenia rentowe w wysokości określonej w wyroku zaocznym Sądu Okręgowego w Łodzi, tj. łącznie w kwocie 2.220,28 zł. W lutym 2006 r. oprócz rent w łącznej kwocie 2.220,28 zł pozwany wypłacił powódce również kwotę 32.098,82 zł tytułem zwrotu kosztów protez i przejazdów.

W 2006 r. powódka otrzymywała od pozwanego rentę wyrównawczą w kwocie 1.770,28 zł (łącznie 21.243,36 zł).

W 2007 r. powódka otrzymywała od pozwanego rentę wyrównawczą w kwocie 1.770,28 zł (łącznie 21.243,36 zł).

W 2008 r. powódka otrzymywała od pozwanego rentę wyrównawczą w kwocie 1.770,28 zł (łącznie 21.243,36 zł).

Powódka przed wypadkiem pracowała, jako pielęgniarka.

Wynagrodzenie M. K. (1), pracownicy Oddziału I Wojewódzkiego Szpitala (...) w B., która rozpoczynała pracę, jako pielęgniarka w tym okresie, co powódka, a której zarobki stanowiły podstawę do wyliczenia prawdopodobnych zarobków powódki, gdyby nie doszło do wypadku na gruncie poprzednich rozstrzygnięć, wynosiło za:

- 2006 r.- 35.949,73 zł brutto – 24.135,64 zł netto;

- 2007 r.- 43.133,59 zł brutto – 29.545,35 zł netto;
- 2008 r.- 52.904,88 zł brutto – 37.447,05 zł netto;
- 2009 r. – 53.615,55 zł brutto – 38.353,04 zł netto, przy czym w okresie od stycznia do kwietnia 2009 r. – 14.529,11 zł netto;
- 2010 r. – 66.860,73 zł brutto – 48.466,58 zł netto;
- 2011 r. – 58.785,35 zł brutto – 41.757,53 zł netto;
- 2012 r. – 65.938,39 zł brutto – 46.743,40 zł netto;
- 2013 r. – 72.340,63 zł brutto – 51.286,32 zł netto.

Na Oddziale I szpitala nie pracuje obecnie pielęgniarzka o takim stażu pracy, jak M. K. (1).

Powódka uzyskuje rentę z ZUS, która wynosiła po dokonaniu corocznych waloryzacji (kwoty świadczeń do wypłaty):

- od 1 marca 2006 r.- 675,38 zł;
- od 1 marca 2007 r.- 677,88 zł;
- od 1 marca 2008 r.- 743,14 zł;
- od 1 marca 2009 r.- 778,44 zł;
- od 1 marca 2010 r.- 817,66 zł;
- od 1 marca 2011 r.- 845,07 zł;
- od 1 marca 2012 r.- 912,18 zł;
- od 1 marca 2013 r.- 947,23 zł.

W piśmie z dnia 5 maja 2008 r. powódka wezwała pozwanego (...) sp. z o.o. (...) Zakład (...) w Ł. do zapłaty kwoty 8.033,23 zł będącej równowartością poniesionych przez nią nakładów finansowych związanych z wykonaniem nowych protez ortopedycznych (w wysokości 6.760 zł- kwota ta nie obejmowała dopłaty Narodowego Funduszu Zdrowia) oraz kosztów dojazdów do zakładu ortopedycznego (w wysokości 1.273,23 zł). Pozwany w piśmie z dnia 6 czerwca 2008 r. uznał żądanie powódki zgłoszone w wezwaniu z dnia 5 maja 2008 r. i wypłacił jej kwotę 8.033,23 zł tytułem refundacji zakupu protez ortopedycznych.

W dniu 29 sierpnia 2008 r. powódka nabyła pojazd marki H. (...) za kwotę 51.900 zł, z czego kwota 23.884 zł pochodziła z własnych środków powódki, natomiast pozostała część ceny była objęta refundacją.

W dniu 26 września 2008 r. powódka zawarła umowę ubezpieczenia (...), AC i OC pojazdu H. (...), uiszczając z tego tytułu łącznie składkę w kwocie 1.573 zł.

W dniu 6 października 2008 r. powódka dokonała zakupu paliwa (...)Gaz płynny za kwotę 193 zł celem przejazdu do W. i przystosowania pojazdu do ręcznego sterowania. Odległość pomiędzy miejscem zamieszkania powódki a zakładem przystosowywania pojazdów w W. wynosi około 280 km. W dniu 8 października 2008 r. powódka dokonała zakupu paliwa w postaci gazu propan butan za kwotę 58.55 zł.

Koszt dostosowania pojazdu do potrzeb powódki pokrył PFRON.

W piśmie z dnia 27 października 2008 r. powódka zwróciła się do (...) sp. z o.o. (...) Zakładu (...) w Ł. o refundację jej wydatków poniesionych w związku z kupnem nowego samochodu marki H. (...) w wysokości 19.118 zł oraz dojazdu na jego przystosowanie do sterowania ręcznego wysokości 251,55 zł, co łącznie stanowiło 19.369,55 zł.

W piśmie z dnia 2 grudnia 2008 r. pozwana spółka nie uznała żądania zwrotu kwoty 19.369,55 zł.

W dniu 12 grudnia 2008 r. powódka sprzedała dotychczas używany pojazd H. (...) za kwotę 5.500 zł. W dniu 22 grudnia 2008 r. powódka dokonała zakupu automatycznej bramy garażowej za kwotę 2.020 zł. Brama ta jest otwierana za pomocą pilota. Powódka zdecydowała się na wymianę bramy garażowej, ponieważ otwieranie dotychczas zamontowanej bramy skrzydłowej narażało ją na upadki.

W piśmie z dnia 12 lutego 2009 r. powódka zwróciła się do pozwanego (...) sp. z o.o. (...) Zakładu (...) w Ł. o zapłatę kwoty łącznej 71.662,14 zł tytułem: wyrównania wysokości renty wyrównawczej zasądzonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 2 grudnia 2004 r. za lata 2006-2008 oraz za styczeń i luty 2009 r., zwrotu części wydatków poniesionych na zakup samochodu H. (...), zwrotu wydatków poniesionych na konieczny dojazd samochodem H. (...) dla dostosowania pojazdu do potrzeb osoby niepełnosprawnej do W. (koszt paliwa) i zwrot wydatków poniesionych na zakup automatycznej bramy garażowej. Ponadto, powódka zażądała od pozwanej wypłaty, począwszy od 1 marca 2009 r., renty wyrównawczej w kwocie 3.742,74 zł oraz renty na zwiększone potrzeby w kwocie 1000 zł. W piśmie z dnia 19 marca 2009 r. pozwana podtrzymała stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 2 grudnia 2008 r.

W dniu 22 stycznia 2009 r. powódka dokonała zakupu 2 par kikutowych pończoch żelowych za kwotę 520 zł. W dniu 30 stycznia 2009 r. powódka dokonała zakupu pończoszek kosmetycznych za kwotę 64 zł.

W 2009 r. powódka musiała odbyć podróż do zakładu w S. celem dopasowania i sklejenia leja protezy. Wcześniej protezę wysyłała pocztą do zakładu. Od 2000 r. powódka jest zarejestrowana w poradni zdrowia psychicznego. Kolejne wizyty odbywała w 2002 r. oraz w latach 2009-2011 r. Rozpoznanie obejmowało zaburzenia adaptacyjne pod postacią reakcji depresyjnej sytuacyjnej. Lekarz psychiatra zalecił powódce przyjmowanie m.in. leku asentra, który powódka kupowała. Koszt zakupu leku wynosi 38,80 zł miesięcznie. W 2010 r. u powódki lekarz ortopeda stwierdził skrzywienie kręgosłupa z wtórnymi zmianami zwyrodnieniowymi w obrębie kręgosłupa szyjnego dające objawy neuropatii.

Powódka ma męża i dwoje dzieci. Córka powódki po skończeniu studiów w 2002 r. zamieszkała w W.. Syn powódki studiuje w trybie dziennym i pracuje w B.. W sierpniu 2010 r. wyjechał na studia do Holandii. Mąż powódki zamieszkuje wraz z nią, pracuje jako kierowca. Mąż powódki dysponuje własnym samochodem. Garażowany jest wyłącznie samochód powódki.

Powódka sama wykonuje czynności domowe, które nie wymagają schylania, albo wspinania się na wysokość, np. gotuje, zmywa naczynia. Odkurzenie i sprzątanie jest dla powódki zbyt trudne. Przy wykonywaniu tych czynności powódka korzysta z pomocy kobiety, która przychodzi do powódki raz w tygodniu - lub częściej w przypadku złego stanu kikutów powódki - i pomaga przy sprzątaniu (w tym myciu okien, praniu, upinaniu firanek) oraz robieniu większych zakupów, tj. zakupów u rzeźnika i spożywczych na cały tydzień. Powódka przekazuje tej osobie 300 zł miesięcznie za udzieloną pomoc. Powódka co tydzień robi zakupy w sklepach wielkopowierzchniowych np. C., T., I. położonych w odległości 1,5-3 km od miejsca jej zamieszkania. Zakupy codzienne robi także mąż powódki. Powódka nie jest w stanie poruszać się pieszo na dłuższe dystanse.

Powódka posiada łazienkę przystosowaną do swoich potrzeb i jest w stanie sama z niej korzystać.

Powódka nadal używa żelowych pończoch kikutowych, koszt zakupu pończochy na jedną nogę wynosi 260 zł. Jedna para pończoch wystarcza na 3 miesiące. Pończochy amortyzują stykanie się kikuta z twardym podłożem i zmniejszają otarcia. Powódka używa także podkolanówek cienkich, aby wyrównać odcień koloru skóry, gdyż stopa ma inny kolor niż podudzie. Powódka kupuje także grubsze podkolanówki, które starczą na 3 miesiące, czasami na dłużej. Jedna para takich pończoch kosztuje około 32 zł.

Powódka nie używa specjalistycznych rajstop, kupuje na rynku najtańsze rajstopy w cenie po 2,50 zł za sztukę.

Z uwagi na korzystanie z protez powódka często zleca odpowiednie dopasowanie kupowanego obuwia w zakładzie szewskim poprzez np. podklejenie obcasów (koszt wykonania tej usługi wynosi 15 zł), podklejenie razem z podeszwą (koszt usługi - 25 zł). Powódka zleca wykonanie tego typu usług 2 razy w roku.

Powódka nadal codziennie używa gazików i bandaży, gdyż dla właściwego wyglądu skóry co 3-4 godziny musi zdejmować pończochy żelowe, aby skóra odpoczęła i wysuszyła się. W pończosze nie jest zapewniony dopływ powietrza. Skóra kikutów jest bardzo delikatna, dlatego wymaga przemywania jednorazowym gazikiem. Bandaże potrzebne są rzadziej, np. gdy powódka musi wykonać opatrunek gojący na noc. Powódka od jesieni 2010 r. nasącza gaziki octaniseptem, wcześniej używała srebra koloidalnego. Powódka używa również rozcieńczonego czystego spirytusu, a w przypadku przerwania tkanki- maści antybiotykowych i oksykortu. Powódka zużywa co najmniej 60 sztuk gazików w miesiącu. Koszt zakupu gazików wynosi co najmniej 25 zł miesięcznie, a środków dezynfekujących- 25 zł miesięcznie. Powódka nie kupuje już kompresów żelowych, ponieważ skóra pod nimi nie oddycha. W przypadku poważniejszych uszkodzeń skóry powódka stara się nie chodzić, wówczas porusza się na wózku, co umożliwia odpoczynek dla skóry. Kiedy skóra kikutów ulega podrażnieniu alergicznemu powódka stosuje preparat elocon (koszt 18 zł miesięcznie).

Okazjonalnie powódka używa również preparatu wartner na zamrażanie zmian skórnych typu brodawkowego. Jedno opakowanie kosztuje około 58 zł.

Powódka pije napary z bratka, aby utrzymać skórę w dobrym stanie. Do celów pielęgnacyjnych i leczniczych powódka używa także pantenolu (w przypadku zmacerowania skóry - zużywa miesięcznie 1 opakowanie, które kosztuje około 28 zł).

Powódka od czasu wypadku zażywa środki przeciwbólowe z uwagi na częste bóle głowy. Na środki przeciwbólowe powódka przeznacza około 50 zł miesięcznie, ostatnio kupuje ketonal i eferangal.

Powódka korzysta z samochodu w życiu codziennym (np. robiąc zakupy), jak również dojeżdża nim na wizyty u lekarzy. Tankuje zbiornik paliwa 2 razy w miesiącu płacąc po 100 zł za tankowanie, więcej wydaje kiedy jeździ do I., celem skorzystania z tężni. Koszt opłacenia ubezpieczenia pojazdu wynosi 1.500-1.700 zł rocznie.

Powódka cierpi na schorzenie kręgosłupa szyjnego w postaci dyskopatii w zakresie od 3 do 7 kręgu. W związku z tym korzysta z zabiegów usprawniających kręgosłup, które są odpłatne (ich koszt wynosi 100 zł za zabieg). Powódka zdecydowała się na korzystanie z płatnych zabiegów, aby nie oczekiwać na kolejne cykle w kolejkach. W przypadku pogłębienia depresji powódka jeździ do I., aby skorzystać z tężni (2 x w tygodniu w dni powszednie i w niedzielę po południu). I. leży w odległości 38 km od miejsca zamieszkania powódki.

Powódka cierpi na kamicę nerkową. Schorzenie to wymaga zażywania leku rowatinex.

Powódka przyjmuje również lek alanerw przepisany przez neurologa, jest to zespół witamin służących odbudowie nerwów. Jedno opakowanie tego preparatu kosztuje 55 zł (45 zł w przypadku zakupu przez Internet), powódka zużywa 3 opakowania miesięcznie.

Powódka korzysta z rehabilitacji w ramach NFZ 2-3 razy do roku. Częściowo dopłaca do zabiegów np.10 zł do masażu suchego. Średnio do każdego zestawu zabiegów powódka dopłaca około 100 zł.

Powódka 2-3 razy w roku korzysta z wizyt u ortopedy, koszt jednej wizyty wynosi 50 zł. Posiada również kołnierz ortopedyczny, który zakłada objawowo.

Ze względu na mechaniczny kontakt protezy z kikutem (przenoszenie obciążenia, ruchy zgięcia i rotacji) wymagane jest prowadzenie stałej pielęgnacji kikuta celem zapobiegania miejscowym powikłaniom takim jak: obrzęk kikuta, otarcia naskórka, zapalenia skóry, owrzodzenia. Są to powikłania, które mogą skutkować dolegliwościami bólowymi oraz

okresową niemożnością stosowania protezy. W zależności od intensywności chodzenia oraz warunków zewnętrznych (pora roku, temperatura), należy wykonywać czynności higieniczno-pielęgnacyjne kikutu oraz protezy. Powódka w tym celu stosuje następujące zabiegi:

- mycie i oczyszczanie kikutu (mydło o charakterystyce niepodrażniającej skóry, środki dezynfekujące, nasączone chusteczki higieniczne, maści z antybiotykiem),
- oczyszczanie i dezynfekcja protezy (środki odkażające o działaniu przeciwbakteryjnym i przeciwgrzybicznym),
- ochrona kikutu przez stosowanie skarpet (bawełniane, żelowe),
- w sytuacjach powikłań ze strony kikutu (zmiany skórne): stosowanie opatrunków w postaci gazików, środków miejscowych (np. riwanol, maść z antybiotykiem lub serydem) i leków działających ogólnie (antybiotyki, leki przeciwobrzękowe).

Koszty ponoszone przez powódkę na środki dezynfekcyjne i higieniczne wynoszą około 150 zł miesięcznie.

Koszt zakupu skarpet bawełnianych wynosi 40-50 zł, a skarpet żelowych- 260 zł x 2 (para średnio co 3 miesiące). Koszt zakupu skarpet maskujących na protezę wynosi 32 zł za parę, która podlega wymianie co 3-4 miesiące. Używanie skarpet bawełnianych łączy się z koniecznością ich prania i codziennej wymiany. Powódka potrzebuje 4 par skarpet rocznie na jedną protezę.

Ze względu na dolegliwości bólowe kończyn dolnych i kręgosłupa powódka stosuje również okresowo leki przeciwbólowe (eferalgan, olfen, majamil) - koszt około 30 zł miesięcznie.

Wymiana protez następuje według zużycia. W ramach NFZ refundacja przysługuje co 3 lata, ale nie pokrywa ona całkowitych kosztów protezy.

Czas, jaki upłynął od amputacji spowodował przystosowanie powódki do kalectwa w zakresie obsługi protez, poruszania się, jak również dostosowanie otoczenia do kalectwa powódki.

W zastosowanych protezach powódka wykonywała czynności zawodowe (pracowała), jak również spełniała role społeczne i rodzinne (urodziła i wychowała dzieci, prowadzi gospodarstwo domowe). Powódka samodzielnie wykonuje czynności higieniczne (posiada przystosowaną ubikację i wannę, dysponuje wózkiem inwalidzkim), ubiera się, sporządza posiłki, wykonuje czynności porządkowe, porusza się po mieszkaniu i poza nim.

Jednakże ze względu na ograniczenia wynikające z obu stronnych protez powódka wymaga pomocy przy wykonywaniu dużych zakupów, dużych porządków domowych (mycie okien, wieszanie firanek), poruszanie się komunikacją miejską, pokonywanie schodów. Zakres potrzebnej pomocy osób trzecich wynosi 2 godziny tygodniowo.

Z. ogranicza powódkę w czynnościach rekreacyjnych (spacery, jazda na rowerze, taniec), czy rodzinnych (opieka nad małymi dziećmi). Ograniczenia w poruszaniu się (pomaganie sobie kulą przy chodzeniu, dolegliwości bólowe powysiłkowe, bariery architektoniczne i kłopoty w poruszaniu się komunikacją miejską) były przyczyną zakupu samochodu przystosowanego do kalectwa powódki. W pewnym zakresie rekompensuje i rozwiązuje to problemy powódki związane z dalszym przemieszczaniem się, noszeniem zakupów itp. Zakup elektrycznego mechanizmu otwierania bramy ułatwia korzystanie z samochodu zwłaszcza w okresach niesprzyjających warunków pogodowych każdemu, a szczególnie osobom niepełnosprawnym. Nie jest to natomiast urządzenie niezbędne w kontekście niepełnosprawności i możliwości poruszania się.

Nie istnieje bezpośredni związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy istniejącym u powódki kalectwem a kamicą nerkową i schorzeniami kręgosłupa szyjnego. U osoby z zaprotezowaniem obu kończyn dolnych nie zachodzą takie zmiany w postawie i sposobie poruszania się, aby miały wpływ na schorzenia kręgosłupa i nerek. Schorzenia te mają charakter samoistny.

Powódka leczy się psychiatrycznie od 2000 r., z przerwami, z rozpoznaniem zaburzeń adaptacyjnych. Powodem leczenia psychiatrycznego była i jest wyjątkowa sytuacja stresowa (uczestnictwo w wypadku), która ma istotny wpływ na pogorszenie funkcjonowania, dyskomfort psychiczny i fizyczny.

U powódki stwierdza się objawy zaburzeń adaptacyjnych pozostające w ścisłym związku z przebyłym wypadkiem i jego następstwami. Z uwagi na występujące zaburzenia powódka wymaga leczenia lekami antydepresyjnymi, okresowo uspokajającymi i nasennymi. Koszt leczenia wynosi około 50 zł miesięcznie (w przypadku stosowania oryginalnych leków ich ceny i odpłatności są zmienne, są ustalane co 2 miesiące).

Zgodnie z § 1 ust. 1 pkt 2 lit. a i b uchwały nr 273 zarządu (...) S.A. z dnia 28 maja 2003 r., spółki grupy (...) utworzone na podstawie art. 14 i 15 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (Dz. U. Nr 84, poz. 948 z późn. zm.) przejęły od (...) S.A. do prowadzenia we własnym imieniu sprawy sądowe związane z działalnością jednostek organizacyjnych (...) S.A., a przede wszystkim sprawy odszkodowawcze za wyrządzone szkody z tytułu wypadków i wydarzeń, w tym katastrof i wypadków kolejowych, wynikających z działalności jednostek organizacyjnych (...) S.A., na bazie, których zostały utworzone właściwe spółki, zakończone prawomocnym orzeczeniem sądowym lub ugodą z ustalonym obowiązkiem wypłaty odszkodowań i rent cywilnych oraz będące w toku niezakończone orzeczeniem sądowym lub ugodą.

Uchwałą z dnia 10 lipca 2003 r. (...) S.A. jako wspólnik (...) sp. z o.o. zobowiązał zarząd (...) sp. z o.o. do przejęcia prowadzenia we własnym imieniu spraw sądowych w zakresie i na warunkach określonych w uchwale nr 273. Na mocy protokołu zdawczo-odbiorczego nr 1 z dnia 31 sierpnia 2003 r., będącego jednym z protokołów opracowanych w wykonaniu uchwały nr 273, (...) sp. z o.o. przejęła do prowadzenia m.in. sprawę dotyczącą wypłaty renty cywilnej na rzecz powódki prowadzoną do tej pory przez (...) Zakład (...) w Ł. w likwidacji (poz. 29). Protokół zawierał podpisy osób uprawnionych do reprezentacji (...) S.A. oraz (...) Zakładu (...) w Ł.

(...) S.A. jako (...) sp. z o.o. na mocy analogicznej uchwały z dnia 10 lipca 2003 r. zobowiązał zarząd (...) sp. z o.o. do przejęcia od (...) S.A. i prowadzenia we własnym imieniu spraw sądowych w zakresie i na warunkach określonych w uchwale nr 273 zarządu (...) S.A. z dnia 28 maja 2003 r. jedynie spraw odszkodowawczych dotyczących szkód powstałych na skutek wypadków i wydarzeń, w tym katastrof i wypadków kolejowych, wynikających z działalności jednostki organizacyjnej (...) S.A. Zakładu (...), na bazie której została utworzona spółka (...) sp. z o.o. Sprawy podlegające przejęciu zostały wymienione w protokole zdawczo-odbiorczym z dnia 20 października 2003 r., a wśród przekazanych spraw nie było sprawy dotyczącej wypłaty świadczeń odszkodowawczych na rzecz powódki.

W dniu 30 czerwca 2008 r. pozwany (...) sp. z o.o. uległ podziałowi poprzez utworzenie Oddziału P. Międzywojewódzkie przeniesionego następnie z dniem 1 grudnia 2008 r. na rzecz (...) S.A. w ramach podwyższenia jej kapitału zakładowego, jako spółki przejmującej. Bilans pasywów przeniesionego na rzecz (...) S.A. Oddziału P. Międzywojewódzkie nie zawierał pozycji dotyczącej zobowiązań do wypłaty świadczeń odszkodowawczych na rzecz osób poszkodowanych w wyniku wypadków kolejowych.

W piśmie z dnia 23 grudnia 2008 r. (...) sp. z o.o. poinformowała, iż w dniu 22 grudnia 2008 r. (...) S.A.- jako dotychczasowy jedyny (...) spółki (...)- wykonała zobowiązania z tytułu pożyczek udzielonych przez Skarb Państwa, o których mowa w art. 33r ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...), poprzez przeniesienie na rzecz Skarbu Państwa wszystkich udziałów spółki (...). W tym samym dniu Minister Infrastruktury, wykonujący prawa i obowiązki z objętych przez Skarb Państwa udziałów spółki, zgodnie z art. 33u ust. 4 ustawy, zawiadomił zarządy województw, że należące do Skarbu Państwa udziały w kapitale zakładowym spółki (...) sp. z o.o. zostały objęte przez poszczególne województwa w odnośnych proporcjach.

Dokonując ustaleń faktycznych w sprawie Sąd Okręgowy pominął opinie biegłych psychiatry R. L. oraz ortopedy S. F.. Opinia biegłego R. L. zawierała nazbyt uogólnione wnioski, a przez to nie dostarczyła odpowiedzi na pytania zawarte w tezie dowodowej dla biegłego. Biegły nie został przesłuchany przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy wykonujący odezwę o udzielenie pomocy sądowej i nie uzupełnił wydanej opinii. Z kolei sporządzenie opinii przez biegłego ortopedę



S. F. nie zostało poprzedzone zbadaniem powódki, zaś w treści opinii zawarto fragmenty zaczerpnięte z informacji o produktach medycznych nieposiadających charakteru naukowego, na co zwróciła uwagę strona powodowa (k. 538-539). Mając to na uwadze Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii innych biegłych wskazanych specjalności, które uznał w całości za należyte umotywowane i stanowiące podstawę ustaleń faktycznych.

W ocenie Sądu I instancji powództwo jest częściowo uzasadnione w stosunku do (...) sp. z o.o. w W. Oddział (...) w Ł., natomiast w stosunku do pozostałych pozwanych, tj. (...) S.A. oraz (...) S.A. podlegało oddaleniu z uwagi na brak legitymacji procesowej biernej po stronie tych pozwanych.

Podmiotem legitymowanym biernie w niniejszej sprawie jest wyłącznie pozwany (...) sp. z o.o. w W. Oddział (...) w Ł..

Odnosząc się do zarzutu częściowego przedawnienia roszczeń zgłoszonego przez pozwanego (...) S.A. (pismo- k. 351) Sąd Okręgowy wskazał, że nie został on skonkretyzowany, a co więcej mógł odnosić się wyłącznie do tego pozwanego (...) S.A., który nie posiada legitymacji procesowej biernej w tej sprawie.

Pozwany (...) sp. z o.o. nie zgłosił w tym postępowaniu zarzutu przedawnienia roszczeń, wobec czego nie był on rozpatrywany. Na marginesie Sąd I instancji zaznaczył, że pozwany na bieżąco wypłacał zasądzone wyrokiem zaocznym z dnia 2 grudnia 2004 r. świadczenia, prowadząc tym samym do przerwania biegu przedawnienia należności w zakresie rent poprzez uznanie długu.

Biorąc powyższe pod uwagę powództwo podlegało uwzględnieniu jedynie w stosunku do pozwanego (...) sp. z o.o., jednakże nie w całości. Sąd Okręgowy oddalił natomiast powództwo w stosunku do pozostałych pozwanych, tj. (...) S.A. w W. oraz (...) S.A. w W..

Zgodnie z art. 907 § 2 k.c. jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie.

Zmiana stosunków w rozumieniu art. 907 § 2 k.c. dotyczy sytuacji majątkowej, jak i osobistej stron stosunku prawnego. Zmiana ta winna wystąpić po powstaniu obowiązku płacenia renty. Zgodnie z poglądem prawnym wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2004 r. (V CK 302/04, LEX nr 457967), w razie wystąpienia różnorodnych zjawisk w stosunkach ekonomicznych lub osobistych poszkodowanego, wpływających na ocenę wysokości szkody wyrównywanej rentą należy dokonać ich porównania i dostosować treść orzeczenia do jego wyniku. Istotne jest także podkreślenie, że wyrok uwzględniający powództwo z art. 907 § 2 k.c. może zmienić wysokość renty z mocą wsteczną od stwierdzenia zdarzenia uzasadniającego zmianę zasądzonej renty (wyrok Sądu Najwyższego z 10 lutego 1968 r., II PR 510/68, LEX nr 13960).

Zgodnie z art. 6 k.c. to na powodzie spoczywa ciężar udowodnienia, że nastąpiła zmiana stosunków uprawniająca do zmiany wysokości renty na podstawie art. 907 § 2 k.c. (wyrok SN z dnia 5 marca 1976 r., III PRN 4/76, LEX nr 14301).

Zgodnie z art. 444 § 1-2 k.c. w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia, a jeżeli poszkodowany stał się inwalidą, także sumę potrzebną na koszty przygotowania do innego zawodu. Jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty. Przyznanie renty z tytułu zwiększonych potrzeb na podstawie art. 444 § 2 k.c. nie jest uzależnione od wykazania, że poszkodowany te potrzeby faktycznie zaspokaja i ponosi wydatki z tym związane (por. wyrok SN z dnia 11 marca 1976 r., IV CR 50/76, OSNC 1/1977, poz. 11).

Rozstrzygając w przedmiocie renty wyrównawczej Sąd I instancji na żądanie powódki dokonał jej częściowej kapitalizacji na podstawie art. 447 k.c. w relacji do poszczególnych okresów wyróżnionych na podstawie materiału dowodowego.

W ocenie Sądu Okręgowego zaistniały przesłanki podwyższenia renty wyrównawczej oraz renty na zwiększone potrzeby. Doszło, bowiem do zmiany zakresu potrzeb po stronie powódki, jak również zwiększenia się wysokości wynagrodzenia za pracę, jako pielęgniarka, które powódka mogłaby uzyskiwać, gdyby nie doszło do wypadku. Świadczy to o zmianie stosunków w zakresie stosunku obligacyjnego wynikającego z doznania szkody przez powódkę i będącego jego wynikiem obowiązku świadczenia rent odszkodowawczych na jej rzecz.

Zdaniem Sądu I instancji analizę zasadności roszczeń pozwu należało rozpocząć od oceny żądania wyrównania i skapitalizowania renty wyrównawczej za lata 2007-2013 uwzględniając cofnięcie pozwu, co do roszczenia za rok 2006 oraz częściowo za lata 2007-2013.

W zakresie renty wyrównawczej Sąd Okręgowy odwołał się do kwoty wynagrodzenia netto M. K. (1), która rozpoczęła pracę, jako pielęgniarka w szpitalu zakaźnym w B. w tym samym okresie. Konieczność odwołania się do kwoty wynagrodzenia netto wynika z istoty wyróżnienia wysokości tego wynagrodzenia brutto i netto, tj. bez i po potrąceniu należności publicznoprawnych w postaci zaliczki na podatek dochodowy oraz składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Problem ten nie był przedmiotem rozważań w sprawie II C 1353/99, co wynikało z tego, że ubruttowanie (uskładkowanie) płac nastąpiło w związku z reformą systemu ubezpieczeń społecznych wprowadzoną w 1999 r. Z kolei w sprawie II C 534/04 Sąd uwzględnił w całości żądanie renty wyliczanej w oparciu o wartości brutto, jednakże zaznaczyć należy, iż Sąd wyrokował zaocznie, pozwany natomiast nie kwestionował tego rozstrzygnięcia.

Tymczasem w orzecznictwie jednoznacznie wskazuje się na potrzebę uwzględnienia wartości wynagrodzeń netto pełniących rolę wyznacznika dla określenia wartości renty odszkodowawczej (uchwała składu 7 sędziów SN-zasada prawna z 22 listopada 1963 r., III Po 31/63, OSNC z 1964 r., nr 7-8, poz. 128; uchwała SN z dnia 31 maja 1994 r., III CZP 68/94, LEX nr 495421; wyrok SN z dnia 23 listopada 2010 r., I PK 47/10, LEX nr 707403; por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2013 r., VI ACa 1064/12, LEX nr 1293791; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 maja 2013 r., I ACa 1240/12, LEX nr 1327553; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 lipca 2013 r., I ACa 128/13, LEX nr 1353884; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 lipca 2013 r., I ACa 338/12, LEX nr 1369286). Niewątpliwie, bowiem w aktualnych realiach prawnych i gospodarczych spodziewana wysokość wynagrodzenia, które może otrzymywać pracownik jest wysokością netto. Dodatkowo należy uwzględnić świadczenia otrzymywane przez poszkodowanego z tytułu ubezpieczenia społecznego.

Renta winna, bowiem rekompensować uszczerbek powstały w dochodach uzyskiwanych z tytułu pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej, a zatem musi odpowiadać różnicy między hipotetycznymi dochodami a dochodami uzyskiwanymi obecnie (zob. wyrok SN z dnia 14 października 2004 r., I UK 4/04, OSNP z 2005 r., nr 19, poz. 306). W odniesieniu do świadczeń rentowych z ubezpieczenia społecznego należy uwzględnić kwotę świadczenia do wypłaty, a więc z uwzględnieniem wszystkich dodatków i po dokonaniu waloryzacji na dzień 1 marca kolejnego roku. W wyliczeniu renty odszkodowawczej w trybie jej podwyższenia należy również uwzględnić dotychczas wypłacane przez obowiązującego renty.

W kontekście powyższych uwag Sąd I instancji dokonał następującego wyliczenia kwoty renty wyrównawczej skapitalizowanej za poszczególne lata opierając się na kwotach wynagrodzeń netto M. K., pomniejszonych o kwoty wypłaconych przez pozwanego rent wyrównawczych oraz o kwoty świadczeń rentowych z ZUS w kwotach przeznaczonych do wypłaty ustalonych na podstawie decyzji rentowych złożonych do akt sprawy:

- 2007 r.: 29.545,35 zł (wynagrodzenie netto M. K. za 2007 r.) – 21.243,36 zł (suma wypłaconych w tym roku przez pozwanego rent wyrównawczych) = 8.301,99 zł – 8.129,56 zł (renty z ZUS w kwotach świadczeń do wypłaty w tym roku – w styczniu i lutym w kwotach po 675,38 zł i po waloryzacji od marca do grudnia w kwotach po 677,88 zł: 2 x 675,38 zł = 1.350,76 zł + 10 x 677,88 zł = 6.778,80 zł) = 172,43 zł do zapłaty za 2007 r.;

- 2008 r.: 37.447,05 zł - 21.243,36 zł = 16.203,69 zł – 8.787,16 zł (renty ZUS 2 x 677,88 zł = 1.355,76 zł + 10 x 743,14 zł = 7.431,40 zł) = 7.416,53 zł do zapłaty za 2008 r.;

- 2009 r.:  $38.353,04 \text{ zł} - 21.243,36 \text{ zł} = 17.109,68 \text{ zł} - 9.270,68 \text{ zł} (2 \times 743,14 \text{ zł} + 10 \times 778,44 \text{ zł}) = 1.486,28 + 7.784,40 \text{ zł} = 7.839 \text{ zł}$  do zapłaty za 2009 r.;

- 2010 r.:  $48.466,58 \text{ zł} - 21.243,36 \text{ zł} = 27.223,22 \text{ zł} - 9.733,48 \text{ zł} (2 \times 778,44 \text{ zł} + 10 \times 817,66 \text{ zł}) = 1.556,88 \text{ zł} + 8.176,60 \text{ zł} = 17.489,74 \text{ zł}$  do zapłaty 2010 r.;

- 2011 r.:  $41.757,53 \text{ zł} - 21.243,36 \text{ zł} = 20.514,17 \text{ zł} - 10.086,02 \text{ zł} (2 \times 817,66 \text{ zł} + 10 \times 845,07 \text{ zł}) = 1.635,32 \text{ zł} + 8.450,70 \text{ zł} = 10.428,15 \text{ zł}$  do zapłaty za 2011 r.;

- 2012 r.:  $46.743,40 \text{ zł} - 21.243,36 \text{ zł} = 25.500,04 \text{ zł} - 10.811,94 \text{ zł} (2 \times 845,07 \text{ zł} + 10 \times 912,18 \text{ zł}) = 1.690,14 \text{ zł} + 9.121,80 \text{ zł} = 14.688,10 \text{ zł}$  do zapłaty za 2012 r.;

- 2013 r.:  $51.286,32 \text{ zł} - 21.243,36 \text{ zł} = 30.042,96 \text{ zł} - [2 \times 912,18 \text{ zł} + 10 \times 947,23 \text{ zł} = 1.824,36 + 9.472,30 = 11.296,66 \text{ zł}] = 18.746,30$  do zapłaty za 2013 r.

O odsetkach ustawowych w zakresie zasądzonych należności Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądzać je w zakresie świadczeń:

- za lata 2007-2008 od dnia 25 lutego 2009 r., tj. zgodnie z żądaniem, do dnia zapłaty (pозwany otrzymał wezwanie do zapłaty w dniu 17 lutego 2009 r.- k. 36, a zatem pozostawał w opóźnieniu od dnia 18 lutego 2009 r.);

- za lata 2009-2013 od dnia 10 lutego 2014 r., tj. zgodnie z żądaniem, w którym ograniczono roszczenia, do dnia zapłaty.

W pozostałej części roszczenie o zasądzenie skapitalizowanej renty wyrównawczej podlegało oddaleniu.

Rozstrzygając w przedmiocie odszkodowania w postaci zwrotu wydatków Sąd I instancji uznał roszczenie za uzasadnione w przeważającej części.

Odszkodowanie obejmowało pozycje wydatków związanych z nabyciem pojazdu i jego przystosowaniem dla potrzeb osób niepełnosprawnych oraz montażu automatycznej bramy garażowej.

Poczynienie wydatków na zakup nowego pojazdu przystosowanego do potrzeb powódki, jako osoby niepełnosprawnej było uzasadnione i stanowiło normalne następstwo wypadku, w którym powódka straciła kończyny dolne. (por. wyrok SN z dnia 9 stycznia 2008 r., II CSK 425/07, OSNC-ZD z 2008 r., nr 4, poz. 99). Stąd co do zasady roszczenie o zapłatę odszkodowania z tego tytułu było usprawiedliwione. W pozwie powódka uwzględniła kwotę uzyskaną ze sprzedaży poprzedniego samochodu, którą odjęto od kwoty 23.874 zł wyłożonej przez powódkę z własnych środków. Poprzedni pojazd został jednak faktycznie sprzedany za kwotę 5.500 zł, podczas gdy powódka odliczyła od własnych wydatków jedynie kwotę 4.510 zł podając, że odpowiada to stopniowi refundacji PFRON udzielanej na zakup nowego samochodu. Wobec tego stopień refundacji wynosiłby 82%. Brak jest jednak dowodów potwierdzających, że np. pozostałe 18% ceny uzyskanej ze sprzedaży miało zostać zwrócone na rzecz PFRON, a wskazana przez powódkę proporcja refundacji nie wynika także z porównania części ceny pojazdu, jaką pokrył PFRON (cena pojazdu wynosiła 51.900 zł, PFRON pokrył część ceny w kwocie 28.026 zł, powódka zaś z własnych środków wyłożyła kwotę 23.874 zł). Stąd też w ocenie Sądu od kwoty wyłożonej przez powódkę, tj. 23.874 zł należało odjąć jednak całość ceny uzyskanej ze sprzedaży poprzedniego pojazdu, tj. 5.500 zł, a nie 4.510 zł. Wobec tego ostatecznie należność z tego tytułu wynosiła 18.374 zł (23.874 zł – 5.500 zł), a nieżądane 19.364 zł.

Sąd I instancji uwzględnił również w ramach odszkodowania kwotę 251,55 zł wydatkowaną przez powódkę na zakup paliwa na dojazd do W. celem przystosowania pojazdu do potrzeb osoby niepełnosprawnej.

Oprócz tego Sąd Okręgowy uwzględnił wydatki powódki poniesione w wysokości 2.020 zł w związku z montażem automatycznej bramy garażowej. Korzystanie z tego rodzaju bramy poprawia komfort życia powódki, w tym zwłaszcza eliminuje ryzyko upadku podczas własnoręcznego otwierania i zamykania bramy, co dla osoby protezami kończyn dolnych może być trudne i niebezpieczne. Celowość montażu tego typu bramy potwierdził biegły ortopeda. Należy

podkreślić, że powódka bardzo często korzysta z samochodu w sprawach życia codziennego, co wiąże się z ograniczoną możliwością samodzielnego poruszania się poza domem na dłuższe dystanse i dłuższy czas. Siłą rzeczy powódka często korzysta z bramy wjazdowej do garażu, co w przypadku osoby niepełnosprawnej posiadającej protezy kończyn dolnych szczególnie naraża ją na upadki i urazy przy samodzielnym jej otwieraniu i zamykaniu.

Łącznie, zatem kwota odszkodowania przyznanego powódce wynosi 20.645,55 zł (18.374 zł + 251,55 zł + 2.020 zł). O odsetkach ustawowych w zakresie odszkodowania Sąd orzekł na podstawie 481 § 1 k.c. zasądając je od kwoty:

- 18.625,55 zł tytułem zakupu pojazdu i wydatków na wyjazd do W. celem jego przystosowania dla potrzeb powódki  
- od dnia 7 grudnia 2008 r., zgodnie z żądaniem, do dnia zapłaty; pozwany przyznał (k. 30), że wezwanie do zapłaty otrzymał w dniu 6 listopada 2008 r., a zatem w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia pozostawał już od 7 listopada 2008 r.;

- 2.020 zł - od dnia 25 lutego 2009 r. do dnia zapłaty.

Rozstrzygając w przedmiocie bieżącej renty wyrównawczej i renty na zwiększone potrzeby Sąd I instancji zważył, co następuje.

Żądanie zasądzenia renty wyrównawczej poczynając od dnia 1 stycznia 2014 r. obejmuje kwotę 3.530,13 zł miesięcznie w miejsce wypłacanej dotychczas na bieżąco renty w kwocie 1.770,28 zł miesięcznie. Wyliczenie należności renty przez powódkę opiera się na średniej wysokości wynagrodzenia netto M. K. za 2013 r. (51.286,32 zł : 12 miesięcy = 4.273,86 zł) pomniejszonej o kwotę renty wypłacanej z ZUS w wysokości 743,73 zł. Wyliczenie przedstawione przez powódkę jest jednak błędne, ponieważ renta ZUS do wypłaty od 1 marca 2013 r. wynosi, zgodnie z treścią decyzji rentowej, 947,23 zł. Zatem należność renty wyrównawczej wynosi 3.326,62 zł (4.273,86 zł – 947,23 zł) miesięcznie poczynając od 1 stycznia 2014 r.

Żądanie zasądzenia renty na zwiększone potrzeby w kwocie 1.000 zł miesięcznie poczynając od dnia 1 maja 2009 r. w miejsce renty w kwocie po 450 zł miesięcznie było uzasadnione w całości. Zakres usprawiedliwionych potrzeb powódki Sąd ustalił na podstawie jej zeznań, faktur złożonych do akt sprawy oraz opinii biegłych. W ramach tych potrzeb wyróżniono następujące pozycje:

1. zakup leków i artykułów medycznych.

Powódka wskazuje, że wydatki z tego tytułu wynoszą 270 zł miesięcznie. Wykazane wydatki z tego tytułu przekraczają jednak tę kwotę i wynoszą 517,70 zł:

- pończochy kikutowe na obie kończyny – 260 zł x 2 na 3 miesiące = 173 zł miesięcznie (520 zł : 3);

- skarpety maskujące kupowane w cenie 32 zł co 3 miesiące = 10,70 zł miesięcznie;

- 150 zł na gaziki, bandaże i środki dezynfekujące;

- 30 zł na środki przeciwbólowe;

- 50 zł na lek asentra, zasadność stosowania którego potwierdził biegły psychiatra;

- 18 zł na preparat elocon;

- 58 zł na preparat wartner (na zmiany skórne);

- 28 zł na pantenol i napary z bratka (w związku z pielęgnacją skóry);

Sąd I instancji nie uwzględnił w ramach tej pozycji kosztu zakupu zwykłych skarpet bawełnianych, na co wskazano w opinii biegłego ortopedy, jednakże roszczenie nie obejmowało tych kosztów - powódka wskazała jedynie, że kupuje

najtańsze rajstopy po 2,50 zł za sztukę, jednakże w tym zakresie brak jest związku tego rodzaju wydatku z wypadkiem, ponieważ kobiety zdrowe i w pełni sprawne również korzystają z rajstopy, które są okresowo wymieniane.

Sąd Okręgowy uznał za niewykazane koszty związane z wymianą protez co 3 lata, które są objęte częściową refundacją, ale nie zostały określone co do wysokości.

Sąd I instancji nie uwzględnił również wydatków na lek alanerw, których zasadności stosowania nie potwierdził biegły psychiatra.

Sąd ten uznał za nieudowodnione:

- wydatki na leki związane z leczeniem kamicy nerkowej (rowatinex) w związku z wypadkiem. Brak jest dowodów, w tym zwłaszcza w postaci opinii biegłego, które wskazywałyby, iż schorzenie to wynika z siedzącego trybu życia, a ściślej z niepełnosprawności wywołanej wypadkiem. Niezależnie od powyższego powódka nie precyzowała wydatków związanych z zakupem przedmiotowego preparatu;

- wydatki na utrzymanie pojazdu i związane z jego eksploatacją: około 200 zł miesięcznie bez uwzględnienia dodatkowych wyjazdów do tężni w I.. Sąd nie dopatrył się podstaw do uwzględnienia wydatków powódki na dojazdy do tężni w I.. Powódka nie oszacowała wiążących się z tym kosztów, jak również brak jest dowodów na zasadność korzystania z tężni z punktu widzenia stanu zdrowia powódki. Poza tym powódka korzysta z samochodu codziennie, jeździ nim po zakupy i do lekarza, głównie na terenie B.. Koszty ubezpieczenia pojazdu wynoszą około 1.500-1.700 zł rocznie, tj. 142 zł miesięcznie;

- koszty rehabilitacji: 100 zł x 2-3 razy w roku – około 25 zł miesięcznie;

- wizyty u ortopedy 50 zł x 2-3 razy w roku – około 12,50 zł miesięcznie;

- koszty pomocy osób trzecich. Biegły ortopeda oszacował wymiar niezbędnej powódce pomocy na 2 godziny tygodniowo. Powódka nie wskazała przykładowych stawek wynagrodzenia za opiekę na terenie B. (np. wg. (...) w B.), zeznała natomiast, że płaci za pomoc w sprzątaniu i zakupach 300 zł miesięcznie. Biorąc posilkowo pod uwagę stawkę wynagrodzenia za godzinę opieki w Ł., tj. od lipca 2009 r. 9,50 zł za godzinę, koszty uzyskania takiej pomocy kształtują się na poziomie 76 zł za 8 godzin miesięcznie. W konsekwencji kwota 300 zł miesięcznie z tytułu pomocy osoby trzeciej musi być oceniona jako wygórowana. Sąd I instancji wziął pod uwagę, że wprawdzie powódka utraciła w wypadku obie nogi i jest osobą niepełnosprawną, niemniej na tyle, ile było to możliwe zdołała przystosować się do nowych warunków życia i funkcjonowania i wymaga pomocy osoby trzeciej jedynie przez 8 godzin miesięcznie. W tej sytuacji Sąd na podstawie art. 322 k.p.c. określił wysokość kosztów pomocy na poziomie 150 zł miesięcznie. Jest to połowa żądanej w ramach tej pozycji kwoty pieniężnej, adekwatna w świetle względów doświadczenia życiowego i obecnych realiów społeczno-ekonomicznych. Należy mieć na uwadze, że nawet za dobrowolną pomoc świadczoną innej osobie w czynnościach życia codziennego zwyczajowo przyjęte jest uzyskanie określonego ekwiwalentu za wysiłek i koszty własne świadczącego pomoc, w tym w postaci wynagrodzenia pieniężnego. W stosunku miesięcznym kwotą adekwatną w takim przypadku byłaby minimum kwota 100-150 zł miesięcznie.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił w ramach zwiększonych potrzeb powódki kosztów usługi podklejania obuwia (15-25 zł x 2 w roku, tj. około 4 zł miesięcznie), o których mowa w zeznaniach powódki, ale które nie były wprost objęte żądaniem pozwu.

Łącznie, zatem zakres zwiększonych potrzeb powódki generuje wydatki zamykające się kwotą 1.047,20 zł (517,70 + 200 zł + 142 zł + 25 zł + 12,50 zł + 150 zł) miesięcznie, stąd roszczenie o podwyższenie renty z tego tytułu do kwoty 1.000 zł zostało uwzględnione w całości.

Odsetki ustawowe od należności rent bieżących naliczane są na podstawie art. 481 § 1 k.c. w przypadku uchybienia terminom płatności którejkolwiek z rat.

Rozstrzygając o kosztach procesu Sąd dokonał ostatecznego określenia wartości przedmiotu sporu. Pierwotna wartość przedmiotu sporu wynosiła 105.494 zł, natomiast po zmodyfikowaniu roszczenia wynosiła ona 162.369 zł. Ostatecznie, bowiem żądanie zapłaty (po odliczeniu rent odszkodowawczych wypłacanych przez pozwanego od rent objętych żądaniem ich podwyższenia) obejmowało kwoty 2005,71 zł + 9.374,41 zł + 9.896,30 zł + 19.646,94 zł + 12.657,45 zł + 17.018,22 zł + 21.172,64 zł + 12 x 3.530,13 zł = 42.361,56 + 12 x 550 zł (1000 zł – 450 zł) = 6.600 zł + 19.364 zł + 251,55 zł + 2.020 zł = 162.368,78 zł.

Wobec powyższego Sąd ustalił wysokość opłaty stosunkowej od pozwu na kwotę 8.119 zł.

Suma zasądzonych na rzecz powódki świadczeń wynosiła 122.702 zł (172,43 zł + 7.416,53 zł + 7.839 zł + 17.489,74 zł + 10.428,15 zł + 14.688,10 zł + 18.746,30 zł + 20.645,55 zł + (3.326,63 zł – 1.770,28 zł = 1.556,35 zł) x 12 = 18.676,20 zł + (1000 zł – 450 zł) x 12 = 6.600 zł).

Powódka wygrała sprawę w stopniu 76% [(122.702 zł x 100): 162.369 zł], przy czym proporcja ta obowiązuje jedynie w relacji do pozwanego (...) sp. z o.o., który jest podmiotem legitymowanym biernie w tym procesie.

Na koszty procesu złożyły się po stronie:

a. powódki:

- opłata od pozwu 5.275 zł

- koszty zastępstwa radcowskiego dwukrotnie w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji (3.617 zł + 3.600 zł po uchyleniu wyroku) oraz przed Sądem drugiej instancji (2.700 zł = 75% x 3.600 zł).

- opłata od apelacji uiszczona w kwocie 30 zł;

- zaliczki na biegłych:

- 800 zł (k. 358; wypłat z zaliczki dokonywano w kwotach 359,76 zł – k. 450, 399,76 zł – k. 489,40, 48 zł – k. 514); zaliczka została uzupełniona o kwotę 211,52 zł, z której dokonano wypłaty – k. 514

- 800 zł (k. 542v; wypłat z zaliczki dokonywano w kwotach: 359,70 zł – k. 559, 297,82 zł – k. 570, 135,91 zł – k. 623).

Do zwrotu na rzecz powódki pozostaje, zatem kwota 6,57 zł tytułem niewykorzystanej części zaliczki.

Koszty procesu po stronie powódki zamykają się kwotą 16.815,43 zł (5.275 zł + 30 zł + 9.917 zł + 1.600 zł – 6,57 zł = 1.593,43 zł).

b. pozwanego (...) sp. z o.o. - 6.322 zł:

- koszty zastępstwa przed Sądem pierwszej i drugiej instancji – 3.617 zł + 2.700 zł;

- opłaty kancelaryjne, jako opłaty sądowe i celowe koszty procesu – 5 zł (k. 414).

Sąd I instancji nie znalazł podstaw do uwzględnienia żądania pełnomocnika pozwanego zasądzenia zwrotu kosztów zastępstwa w podwójnej wysokości, ponieważ stan faktyczny, jak i prawny sprawy nie był szczególnie skomplikowany. To z inicjatywy pozwanego doszło do wezwania do udziału w sprawie pozostałych pozwanych, którzy nie posiadają legitymacji procesowej biernej. Pozwany w toku procesu wypłacał na rzecz powódki renty podwyższone ostatnio w wyroku z dnia 2 grudnia 2004 r. Powyższe wskazuje, że pozwany de facto nie kwestionował, co do zasady własnej odpowiedzialności za wypłatę świadczeń na rzecz powódki. Długotrwałość rozpoznawania sprawy wywołana głównie prowadzeniem postępowania dowodowego częściowo w drodze pomocy sądowej, nie uzasadnia przyjęcia, że sprawa była szczególnie skomplikowana pod względem faktycznym bądź prawnym. Stąd też Sąd Okręgowy nie zastosował § 2 ust. 2 rozporządzenia MS z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia

przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490), określając koszty zastępstwa pozwanego w stawce podstawowej (§ 6 pkt 6 rozporządzenia).

c. pozwanego (...) S.A. - 3.628 zł:

- koszty zastępstwa procesowego przed Sądem I instancji – 3.617 zł;
- opłaty kancelaryjne, jako opłaty sądowe i celowe koszty procesu – 6 zł (k. 300), 5 zł (k. 410).

d. pozwany (...) S.A. – 3.627 zł:

- koszty zastępstwa procesowego – 3.617 zł (w toku postępowania doszło do wypowiedzenia pełnomocnictwa pierwszemu pełnomocnikowi – k. 277; w sprawie zgłosił się nowy pełnomocnik- k. 288-293, niemniej jednak koszty zastępstwa zgodnie z art. 98 § 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c. obejmują jedynie wynagrodzenie jednego pełnomocnika);
- opłaty kancelaryjne, jako opłaty sądowe i celowe koszty procesu – 5 zł (k. 293), 5 zł (k. 362).

Suma kosztów procesu poniesionych przez powódkę i pozwanego (...) sp. z o.o. wynosi 23.137,43 zł (16.815,43 zł + 6.322 zł). Powódka powinna ponieść te koszty w proporcji 24%, a więc co do kwoty 5.552,98 zł (23.137,43 zł x 24%), natomiast faktycznie poniosła je we wskazanej kwocie 16.815,43 zł. Zatem na podstawie art. 100 k.p.c. należało zasądzić na rzecz powódki od pozwanego (...) sp. z o.o. kwotę 11.262,45 zł (16.815,43 zł – 5.552,98 zł) tytułem zwrotu kosztów procesu.

W zakresie nierozliczonych kosztów sądowych Sąd Okręgowy uwzględnił opłatę od zmienionego powództwa, co do kwoty 56.875 zł (162.369 zł – 105.494 zł) x 5% = 2.843,75 zł, tj. po zaokrągleniu 2.844 zł. Nie została rozliczona również część opłaty od apelacji, którą powódka pokryła jedynie, co do kwoty 30 zł. Pozwanego obciąża, zatem uiszczenie tej opłaty w kwocie 5.245 zł (5.275 zł – 30 zł). Mając to na uwadze Sąd I instancji na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 100 k.p.c. nakazał pobrać od pozwanego (...) sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 6.147,64 zł tytułem kosztów sądowych: 3.986,20 zł (5.245 zł x 76%) + 2.161,44 zł (2.844 x 76%).

Od tego wyroku apelację złożyła strona pozwana - (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Oddział (...) w Ł. zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w części - w zakresie pkt 1 ppkt h) ponad kwotę 251, 55 zł, pkt. 2 ppkt. b) oraz w konsekwencji w pkt. 6, 7 i 9 w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach.

Skarżący zarzucił:

- naruszenie przepisów prawa procesowego, w szczególności

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodu w postaci opinii biegłego ortopedy, a w konsekwencji ustalenie wadliwie, iż zakup automatycznej bramy garażowej jest dla powódki celowe w stopniu większym niż dla przeciętnego użytkownika, podczas, gdy korzystanie z takiej bramy ułatwia życie każdemu, a także poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodu w postaci opinii biegłych S. F. i R. L. i uznanie przedmiotowych opinii za całkowicie nieprzydatnych dla poczynionych ustaleń zbieżnych z opiniami kolejnych biegłych;

b) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia w sposób wadliwy, z uwagi na dokonanie ustaleń faktycznych za biegłym z zakresu ortopedii, iż nie zachodzi związek przyczynowy pomiędzy istniejącym kalectwem powódki, a schorzeniami kręgosłupa szyjnego, podczas, gdy sąd uznał za uzasadnione wydatki na środki przeciwbólne na dolegliwości w obrębie kręgosłupa szyjnego, koszty rehabilitacji, koszty wizyty u ortopedy,

c) art. 100 k.p.c. w związku z § 6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (U.2013.490 j.t.) poprzez liczenie dwukrotnie stawki minimalnej w kwocie 3 600 złotych po stronie kosztów powódki, zaś liczenie stawki w tej kwocie tylko jeden raz po stronie kosztów

pozwanego, pomimo, iż zarówno za pierwszym i drugim razem w postępowaniu przed sądem I instancji strony były reprezentowane w procesie przez fachowego pełnomocnika.

A ponadto naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 6 k.c. poprzez uznanie wydatku na zakup preparatu wartner w cenie 58 zł stosowanego okazjonalnie na zmiany typu brodawkowego jako wydatku comiesięcznego, wpływającego na wysokość renty na zwiększone potrzeby, a także poprzez uznanie wydatku na ubezpieczenie samochodu za udowodniony co do zasady i co do wysokości, w zakresie przekraczającym jednorazowy wydatek na zakup polisy przy nabyciu pojazdu, poniesienie wydatku w latach kolejnych nie zostało udowodnione ani co do zasady, ani co do wysokości oraz poprzez uznanie wydatku na pomoc osoby trzeciej w kwocie 150 zł miesięcznie za udowodniony, podczas, gdy nie przedstawiono żadnego dowodu na okoliczność ponoszenia tego wydatku, zakresu koniecznej pomocy (poza opinią biegłego), stawek odpłatności z tytułu pomocy domowych w miejscu zamieszkania powódki;

- art. 361 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i wskazanie na istnienie związku przyczynowego pomiędzy kalectwem powódki a schorzeniami kręgosłupa szyjnego i uznanie za zasadne na tej podstawie wydatków na wizyty ortopedy, zabiegi rehabilitacyjne na kręgosłup, leki przeciwbólowe w tym zakresie, jako wydatków wpływających na wysokość renty na zwiększone potrzeby oraz poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i wskazanie na istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy kalectwem powódki a zasadnością zrekompensowania kalectwa zwrotem kosztów zakupu i automatycznej bramy garażowej, gdyż związek przyczynowy w sytuacji powódki w tym zakresie jest zbyt odległy, by uznać go za adekwatny;

- art. 444 § 1 i 2 k.c. poprzez uznanie wydatku na zakup samochodu osobowego, podczas, gdy za uzasadniony można uznać jedynie wydatek na przystosowanie kupionego pojazdu dla potrzeb osoby niepełnosprawnej; poprzez uznanie wydatku na zakup automatycznej bramy garażowej za uzasadniony, podczas, gdy korzystanie z bramy tego typu ułatwia życie każdemu użytkownikowi niezależnie od faktu niepełnosprawności; poprzez uznanie wydatków na zakup paliwa i ubezpieczenie pojazdu za uzasadnione, podczas, gdy są to wydatki subsydiarne a kwestionowana jest przede wszystkim zasadność poniesienia wydatku na zakup samochodu;

- art. 907 § 2 k.c. poprzez przełamanie zasady, że podwyższenie renty na tej podstawie może nastąpić w przypadku zmiany stosunków po powstaniu obowiązku płacenia renty, podczas, gdy pomoc osób trzecich była uzasadniona i mogła być przedmiotem rozstrzygnięcia przy uprzednim dochodzeniu roszczeń w zakresie renty na zwiększone potrzeby, przez co podnoszenie tej kwestii w niniejszym postępowaniu ma na celu podważenie uprzedniego prawomocnego wyroku oraz poprzez przełamanie zasady, że podwyższenie renty na tej podstawie może nastąpić w przypadku zmiany stosunków po powstaniu obowiązku płacenia renty, podczas, gdy zaburzenia adaptacyjne mogły być przedmiotem rozstrzygnięcia przy uprzednim dochodzeniu roszczeń w zakresie renty na zwiększone potrzeby, przez co podnoszenie tej kwestii w niniejszym postępowaniu ma na celu podważenie uprzedniego prawomocnego wyroku.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę orzeczenia Sądu I instancji w zaskarżonym zakresie, modyfikacje rozstrzygnięcia o kosztach procesu zgodnie z wynikiem apelacji oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

### ***Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:***

Sąd Apelacyjny rozważył na nowo cały zebrany w sprawie materiał dowodowy i dokonał własnej oceny. Ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy są prawidłowe, stąd Sąd Apelacyjny przyjął je za własne.

Zarzuty apelacji nie zasługują na uwzględnienie.

Przede wszystkim nie jest trafny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Jak podkreśla się w orzecznictwie, dla skuteczności zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu



skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie Sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r., sygn. akt IV CKN 970/00, LEX nr 53753, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2001 r., sygn. akt II CKN 588/99, LEX nr 52347, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2002 r., sygn. akt II CKN 572/99, LEX nr 53136).

Nie można się zgodzić ze skarżącym, że biegły ortopeda uznał, że automatyczna brama wjazdowa do garażu ułatwia życie każdemu, a Sąd I instancji błędnie ustalił, że zakup takiej bramy dla powódki jest celowe w większym stopniu niż dla przeciętnego użytkownika.

Całościowa ocena dowodu z opinii biegłego ortopedy pozwala na konkluzję, że choć rzeczywiście automatyczna brama wjazdowa do garażu jest przydatna dla każdego użytkownika, ale ma szczególne zastosowanie dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Niezależnie od tego, zasady doświadczenia życiowego wskazują, że osoba, która ma dwie protezy nóg trudniej utrzymuje równowagę niż osoba zdrowa, a więc „ręczne” otwieranie bramy wjazdowej do garażu może być dla osoby niepełnosprawnej kłopotliwe a nawet grozić upadkiem.

Nie można się również zgodzić ze skarżącym, że Sąd I instancji dokonał dowolnej oceny opinii biegłych lekarzy S. F. i R. L.. Sąd I instancji dostatecznie umotywował, z jakich przyczyn pominął te dowody. Ocena ta nie ma cech dowolności. Opinia biegłego L. mimo zastrzeżeń powódki nie została uzupełniona, a opinia biegłego F. zawierała fragmenty ją dyskredytujące. Odmienny pogląd apelującego co do mocy dowodowej opinii biegłych F. i L. nie może stanowić podstawy do podważenia tych ustaleń.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Naruszenie tego przepisu może mieć wpływ na wynik sprawy jedynie wyjątkowo, gdyż uzasadnienie jest sporządzane już po wydaniu i ogłoszeniu wyroku. Ów wpływ na rozstrzygnięcie może zachodzić w tych wyjątkowych sytuacjach, w których treść uzasadnienia wyroku uniemożliwia dokonanie oceny toku wywodu, który doprowadził do wydania orzeczenia (wyrok SN z 5.10.2005 r. I UK 49/5 Monitor Prawniczy 2006, nr 4 s. 214).

W rozpoznawanej sprawie nie można uznać, że skarżony wyrok zawiera właśnie tego typu uchybienia, które uniemożliwiają dokonanie oceny wywodu Sądu pierwszej instancji. W szczególności naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. nie może polegać dokonaniu nieprawidłowych ustaleń faktycznych. Godzi się zauważyć, że Sąd I instancji precyzyjnie wskazał w motywach orzeczenia, które wydatki wymienione przez powódkę uznał za usprawiedliwione, a które nie znajdują uzasadnienia w materiale dowodowym.

Nie jest zasadny zarzut obrazy prawa materialnego - art. 6 k.c.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że art. 6 k.c. rozstrzyga o ciężarze dowodu w sensie materialnoprawnym i wskazuje, kogo obciążają skutki niewypełnienia obowiązku udowodnienia istnienia prawa. Do jego naruszenia dochodzi wtedy, gdy sąd orzekający przypisuje obowiązek dowodowy innej stronie, niż ta, która z określonego faktu wywodzi skutki prawne. Natomiast poza dyspozycją tego przepisu pozostaje ocena, czy strona na której spoczywa obowiązek dowodowy w należyty sposób się z niego wywiązała. Tego rodzaju uchybienia mogą być zwalczane wyłącznie za pomocą zarzutów naruszenia prawa procesowego (tak SN w wyroku z dnia 16 czerwca 2010 r. w sprawie I CSK 482/09, LEX nr 607236; podobnie w wyroku z dnia 5 kwietnia 2014 r. w sprawie II CSK 405/13, LEX nr 1480316). Innymi słowy, stanowisko Sądu I instancji, że powód wykazała istnienie szkody (wydatki związane z kosztami leczenia) rekompensowanej rentą na zwiększone potrzeby, w żadnym razie nie może być skutecznie zwalczane za pomocą zarzutu naruszenia art. 6 k.c.

Odnosząc się do zarzutów apelacji, to wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącego Sąd I instancji trafnie uznał, że powódka udowodniła zasadność zakupu preparatu wartner. a także wykazała zasadność ponoszenia wydatków na ubezpieczenie samochodu i pomoc osoby trzeciej.

Co do preparatu na zmiany brodawkowe, to powódka wskazała na potrzebę stosowania tego leku, a biegli lekarze nie zakwestionowali tego wydatku. Ubezpieczenie jest natomiast naturalnym wydatkiem związanym z korzystaniem z samochodu. Trudno podzielić pogląd apelującego, że „poniesienie wydatku w latach kolejnych nie zostało udowodnione ani co zasady, ani co do wysokości”. Oczywiście jest, że dalsze użytkowanie samochodu przez powódkę będzie wymagało ponoszenia dalszych wydatków na jego ubezpieczenie w kolejnych latach. Nie sposób precyzyjnie określić wysokość tych wydatków, ale w takim przypadku należy przyjąć najbardziej prawdopodobną kwotę, tym bardziej, że powódka przedstawiła aktualną polisę ubezpieczenia użytkowanego pojazdu.

Odnośnie kosztów opieki osoby trzeciej, to wystarczy wykazać, że stan zdrowia powódki będący następstwem czynu niedozwolonego wymaga takiej opieki. Do przyznania renty z tego tytułu wystarcza samo istnienie zwiększonych potrzeb jako następstwo czynu niedozwolonego. Oznacza to, że nawet bezpłatne sprawowanie opieki nad poszkodowanym przez członków jego rodziny lub opiekunkę nie pozbawia go roszczenia o rentę odpowiadającą wartości tej opieki. Bezsprene opieka świadczona poszkodowanemu przez osoby bliskie ma bowiem określony wymiar ekonomiczny. Oparte na tej podstawie roszczenie poszkodowanego nie ma charakteru roszczenia regresowego w stosunku do zobowiązanego do naprawienia szkody (tak SN w wyroku z dnia 11 marca 1976 r. w sprawie IV CR 50/76, OSNC 1977/1/11; SN w wyroku z dnia 22 czerwca 2005 r. w sprawie III CK 392/04, LEX nr 177203; podobnie SA w Katowicach w wyroku z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie V ACa 655/13, LEX nr 1428104; SA w Ł. w wyroku z dnia 24 października 2013 r. w sprawie I ACa 1038/12, LEX nr 1388846; SA w Ł. w wyroku z dnia 25 września 2013 r. w sprawie I ACa 331/13, LEX nr 1372349).

Nietrafnie wobec tego skarżący zarzuca, że „nie przedstawiono żadnego dowodu na okoliczność ponoszenia tego wydatku”. Trudno również podzielić zarzut, że brak jest materiału dowodowego co do zakresu niezbędnej opieki, skoro z opinii biegłego lekarza niewątpliwie ten zakres wynika. Odpłatność z tytułu sprawowania takiej opieki przyjęta w zaskarżonym orzeczeniu na poziomie 150 złotych miesięcznie przy założeniu, że ta opieka jest niezbędna w ciągu 8 godzin miesięcznie, mieści się w stawkach ustalanych w zbliżonych stanach faktycznych.

Podkreślenia wymaga, że Sąd I instancji skrupulatnie ocenił wszystkie wydatki, których zrekompensowania domagała się powódka w świetle materiału dowodowego zebranego w sprawie. W tego typu sprawach nie sposób wykazać precyzyjnie wszystkich elementów składających się na szkodę, w szczególności kosztów leczenia i rehabilitacji poszkodowanego, dlatego prawidłowo Sąd Okręgowy odwołał się do regulacji zawartej w przepisie art. 322 k.p.c.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 361 k.c.

Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął w ramach renty na zwiększone potrzeby koszty rehabilitacji w kwocie 25 złotych miesięcznie oraz wizyt u lekarza ortopedy (12,50 zł miesięcznie). Koszty te są związane z koniecznością kontroli stanu kikutów oraz stosowania zabiegów rehabilitacyjnych w tym zakresie.

Choć skarżący wyraża odmienne zapatrywanie, Sąd I instancji słusznie uznał, że zakup samochodu oraz automatycznej bramy wjazdowej do garażu jest uzasadniony.

Odwoływanie się przez skarżącego do art. 361 § 1 KC było zbędne, gdyż art. 444 § KC obejmuje "wszelkie koszty" wynikłe na skutek rozstroju zdrowia lub uszkodzenia ciała. Pojęcie "wszelkie koszty" oznacza koszty różnego rodzaju, których nie da się z góry określić, a których ocena, na podstawie okoliczności sprawy, należy do sądu. Pojęcie to nie odnosi się natomiast do kwoty kosztów, którą sąd ma obowiązek zasądzić. Nie budzi wątpliwości, że koszty, do których pokrycia należy zobowiązać podmiot ponoszący odpowiedzialność za szkodę, muszą mieścić się w granicach szkody objętej obowiązkiem odszkodowawczym (art. 415 KC) i w tym zakresie możliwe jest zastosowanie art. 361 § 1 KC. W sprawie natomiast prawidłowo zastosowano art. 444 § 1 KC. Rozmiar obowiązku odszkodowawczego w ramach tego przepisu określić jest trudniej niż przy szkodzie o charakterze majątkowym. Cel odszkodowania w tym wypadku pozostaje jednak taki sam, jak w przypadku każdej odpowiedzialności odszkodowawczej; jest nim restytucja stanu poprzedniego, a jeśli jego przywrócenie nie jest możliwe, zastąpienie stanu dawnego stanem, w

którym poszkodowanemu zostaną zapewnione warunki życiowe zbliżone do tych, jakie miał przed wyrządzeniem mu uszczerbku.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ogranicza się jednak rozmiary obowiązku pokrycia "wszelkich kosztów" wymaganiem, aby ich żądanie było konieczne i celowe. Kompensowanie kalectwa i umożliwienie poszkodowanemu prowadzenia normalnego życia w społeczeństwie może być w pewnych okolicznościach uznane za uzasadniające zasądzenia odszkodowania w wysokości zapewniającej nabycie samochodu. Posiadanie samochodu nie jest współcześnie luksusem, skoro dysponuje nim prawie każda rodzina, nie znaczy to jednak, że zawsze, gdy uszkodzenie ciała prowadzi do niemożliwości samodzielnego poruszania się, koszt jego zakupu mieści się w ramach kosztów celowych i niezbędnych. Oceny wymagają tu jednak różne okoliczności, jak np. to, czy i jaki zawód wykonywał pokrzywdzony przed wypadkiem, czy i jak często musi się poruszać, czy samochód posiadany przez poszkodowanego nadaje się do montażu odpowiednich urządzeń umożliwiających samodzielne poruszanie się nim, czy wreszcie istnieją inne możliwości poruszania się przez poszkodowanego. "Wszelkie koszty" zasądzone w ramach art. 444 § 1 KC spełniają funkcję kompensacyjną, choć oczywiście żadna kwota zdolności chodzenia nie przywróci; nie ma jednolitej miary tych kosztów, a ich wysokość zależy, jak wspomniano, od okoliczności konkretnej sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że koszty zakupu samochodu lub innego pojazdu inwalidzkiego należą do kosztów objętych art. 444 § 1 KC, jeżeli jest on konieczny do kompensowania kalectwa osoby poszkodowanej, a w szczególności do kontynuowania pracy zarobkowej wykonywanej przed wypadkiem (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16.1.1981 r., I CR 455/80, OSNCP 1981, nr 10, poz. 193, i z dnia 14.5.1997 r., II UKN 113/97, OSNAPUS 1998, nr 5, poz. 163). Za zasadne uznano w orzecznictwie np. zasądzenie kosztów zakupu samochodu dla młodego człowieka, który po amputacji nogi podjął studia w celu zdobycia nowego zawodu, co wymagało dojazdów ze wsi, na której mieszkał, do miasta mieszczącego uczelnię (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31.5.2001 r., V CKN 253/00, "Izba Cywilna" 2002, nr 3, s. 49), oraz dla poszkodowanego, dla którego samochód stał się niezbędny w celu leczenia i kontynuowania działalności gospodarczej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.12.2002 r., II CKN 101/00, nie publ.). Istotne jest zatem, czy w konkretnym wypadku koszt zakupu samochodu może być zaliczony do kosztów celowych i niezbędnych z punktu widzenia art. 444 § 1 KC. (wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 2008-01-09, II CSK 425/07 O.: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna rok 2008, Nr D, poz. 99, str. 28).

Odnosząc te rozważania do okoliczności rozpoznawanej sprawy należy podnieść, że samochód niweluje ograniczenia w życiu codziennym powódki spowodowane jej kalectwem, a więc trudność w dłuższym chodzeniu i niemożność korzystania z komunikacji miejskiej. Dzięki posiadaniu samochodu powódka może się swobodnie poruszać. W tej sytuacji koszt zakupu paliwa oraz ubezpieczenie pojazdu również należy zaliczyć do „wszelkich kosztów” w rozumieniu art. 444 § 1 i 2 k.c.

Podobnie należy ocenić zakup automatycznej bramy garażowej, co zostało omówione we wcześniejszych rozważaniach.

Godzi się zauważyć, że wcześniej koszt zakupu pojazdu nie był kwestionowany przez odpowiedzialnego za szkodę powódki (poprzednika prawnego (...)).

Ponadto powódka słusznie podnosi, że H. (...) jest najmniejszym pojazdem wyposażonym w automatyczną skrzynię biegów.

Wobec tego zarzut naruszenia art. 444 § 1 i 2 k.c. okazał się nieuzasadniony.

Ostatecznie nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 907 § 2 k.c.

Stosownie do treści art. 907 § 2 k.c. można żądać zmiany wysokości renty ustalonej w orzeczeniu sądowym lub ugodzie wówczas, gdy nastąpiła zmiana stosunków. Tak więc, by możliwe było uwzględnienie powództwa w oparciu o art. 907 § 2 k.c. powód powinien wykazać, że od dnia prawomocności orzeczenia sądowego ustalającego wysokość renty nastąpiła zmiana stosunków.

Materiał dowodowy sprawy daje podstawy do przyjęcia, że nastąpiła zmiana stosunków w rozumieniu powołanego wyżej przepisu.

Co do pomocy osoby trzeciej, to nie można się zgodzić z apelującym, że była uzasadniona i mogła być przedmiotem rozstrzygnięcia przy poprzednim dochodzeniu roszczeń w zakresie renty o zwiększone potrzeby, a więc dochodzenie roszczenia z tego tytułu ma na celu podważenie uprzedniego prawomocnego wyroku. Wcześniej powódka mogła liczyć na pomoc członków rodziny, a obecnie jest zmuszona do korzystania z pomocy innych osób i wydatki ponoszone przez powódkę na ten cel stanowią nową okoliczność. Tak samo należy potraktować trudności adaptacyjne - powódka musi obecnie samodzielnie radzić sobie z trudnościami życia codziennego.

Nie jest trafny zarzut naruszenia art. 100 k.p.c. w związku z § 6 pkt. 6 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (U.2013.490 j.t.)

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (U.2013.490 j.t.) zasądzając opłatę za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy adwokata, a także charakter sprawy i wkład pracy adwokata w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

Wszystkie wymienione kryteria mają charakter ocenny. Pogląd ten podzielany jest zarówno przez doktrynę jak i orzecznictwo. Przyjmuje się, że w obecnym stanie prawnym sąd ocenia zatem wysokość podlegającego zwrotowi wynagrodzenia na podstawie autonomicznie określonych przesłanek i każdorazowo, oceniając charakter sprawy, uwzględnia rzeczywisty nakład pracy pełnomocnika i podjęte przez niego w sprawie czynności (zob. uzasadnienie uchwały SN z dnia 30 stycznia 2007 r., III CZP 130/06, OSNC 2008, nr 1, poz. 1, z glosami A. Zielińskiego, OSP 2007, z. 12, poz. 140 i G. Julke, GSP Prz.Orz. 2008, nr 3, s. 67). Brak niezmiennych i ściśle porównywalnych kryteriów nakazuje uznać, że określenie wysokości wynagrodzenia pełnomocnika stanowi istotny atrybut sądu merytorycznie rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji.

Nie można się w tej sytuacji zgodzić ze skarżącym, że Sąd I instancji nie był uprawniony do przyjęcia podwójnej stawki wynagrodzenia pełnomocnika powoda i jednocześnie tylko jedną stawkę wynagrodzenia pełnomocnika strony pozwanej.

Podkreślenia wymaga, że postępowanie w rozpoznawanej sprawie trwało od kwietnia 2009 roku, a znaczna część postępowania dowodowego dotyczyła zarzutu strony pozwanej co do braku swojej legitymacji procesowej biernej. Niezależnie od tego strona pozwana kwestionowała żądanie powódki co do zasady i wysokości. Ostatecznie powódka wygrała proces w niemal 90%. Stanowisko procesowe strony pozwanej wymagało znacznego nakładu pracy pełnomocnika powódki, który nie tylko był zobowiązany do ustosunkowania się do zarzutu braku legitymacji procesowej biernej (...) (konieczna była analiza wielu dokumentów związanych z przekształceniami w (...)), ale również wykazania zasadności szeregu elementów renty objętej żądaniem pozwu.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny oddalił apelację (art. 385 k.p.c.) orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 392 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 w związku z § 6 pkt. 5 oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (U.2013.490 j.t.). Na koszty postępowania apelacyjnego składa się wynagrodzenie pełnomocnika (1 800 zł) oraz koszty dojazdu pełnomocnika na rozprawę apelacyjną - 472, 89 zł (zestawienie kosztów - k 786).